

Beleidsprogramma 'Op weg naar circulair bouwen 2022-2030'

Zakelijk plan

Dit zakelijk plan geeft inzicht in de aanpak, de opvolging en de raming van de nodige middelen voor het beleidsprogramma 'Op weg naar circulair bouwen'.

We schetsen er de wijze waarop het programma wordt uitgerold en opgevolgd met de partners en geven een eerste inzage in de kritische prestatie-indicatoren die doorheen het programma worden opgevolgd.

We geven een raming van de nodige mensen en middelen om de vooropgestelde ambitie te realiseren.

Planning werven

Het beleidsprogramma 'Op weg naar circulair bouwen 2022-2030' bouwt verder op de doelstellingen en inspanningen van het vorige programma 'Materiaalbewust bouwen in kringlopen 2014-2020'. Het biedt daarnaast de nodige verbreding en verdieping om de transitie naar een circulaire bouwconomie te realiseren.

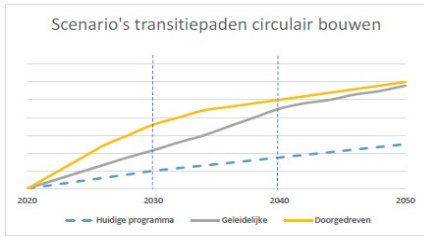
De tabel hieronder geeft zicht op de verschillende werven, de termijn en sequentie waarin deze worden opgenomen. Een aantal werven zijn reeds onder het huidige programma gestart en lopen verder door. De kleurcode (licht-donker) duidt op de intensiteit van de werf, wat bepalend is voor de inzet van mensen en middelen.

TIMING	Reeds gestart	Korte termijn	Middellange termijn	Lange termijn
Beheer beleidsprogramma				
	2021	2022	2025	2028
WERF 1 Oorsprong en bestemming van materialen kennen				
1.1 Uitrollen van sloopopvolging begeleiden				
1.2 Gesorteerd bouw- en sloopmateriaal beheren				
1.3 Bouwstoffen van buiten de keten opvolgen				
1.4 Juiste toepassing van bouwstoffen waarborgen				
WERF 2 Kwaliteitsgaranties voor het inzetten van hergebruikte en gerecycleerde materialen in bouwwerken				
2.1 Ontwikkelen kader voor hergebruik				
2.2 Verder ontwikkelen kader voor recyclage van de steenachtige materiaalstromen				
2.3 Versterken kader voor recyclage van niet-steenachtige materiaalstromen				
2.4 Versterken aandacht voor circulaire bouwconomie binnen productontwikkeling				
2.5 Bodemmateriaal beter inzetten als bouw materiaal				
WERF 3 Stimulerende markt voor circulair bouwen				
3.1 Ontwikkelen van ruimte voor experimenten				
3.2 Koppelen van vraag en aanbod bouwtoepassingen via platformen				
3.3 Verhelderen concepten en opstellen leidraad voor een circulaire bouwmarkt				
WERF 4 Waarde-creatie en kosten/baten circulair bouwen				
4.1 Integreer sloop en ontmanteling als volwaardige stap in bouwproces				
4.2 Onderzoek financiële zakenmodellen voor de circulaire bouwconomie				
4.3 Onderzoek internaliseren van milieukosten				
WERF 5 Rollen en aansprakelijkheid doorheen de circulaire bouwketen				
5.1 Bouwteams bij circulair bouwen versterken				
5.2 Afbakenen rollen en verantwoordelijkheid binnen uitgebreide ketenverantwoordelijkheid				
5.3 Juridisch kader voor nieuwe werkvormen in de circulaire bouwconomie				
5.4 Gelijk speelveld door gerichte ondersteuning en handhaving				
WERF 6 Materiaalpotentieel van bouwwerken in kaart brengen en opvolgen				
6.1 Ontwikkelen en ontsluiten materiaaldata op bouwwerk niveau				
6.2 Materiaalstromen van het gebouwde patrimonium in kaart brengen				
WERF 7 Circulariteit van bouwwerken meten				
7.1 Ontwikkelen waardeschaal voor verandingsgerichtheid van bouwwerken				
7.2 Ontwikkelen en invoeren M-peil voor gebouwen				
WERF 8 Draagvlak en kennis over circulair bouwen				
8.1 Draagvlak versterken en agendasetting				
8.2 Ontsluiten info op maat				
8.3 Integreer circulair bouwen in bouwopleiding				
WERF 9 Digitale informatie-uitwisseling in de bouw				
9.1 Inzetten op kwaliteitsvolle digitale dataverzameling				
9.2 Koppelen van dataplatformen en instrumenten				
9.3 Uitwerken juridisch kader voor dataverzameling en -uitwisseling, eigendom en gebruik				

voorbereiding gestart
 in voorbereiding / minder intensieve opvolging
 intensieve opvolging

Transitiepad

De impact van het beleidsprogramma en de snelheid waarmee de transitie naar een circulaire bouwconomie wordt gemaakt, is sterk afhankelijk van het investeringsritme. Het is essentieel voor de duur van dit beleidsprogramma grondig en sterk doorgedreven te investeren in de circulaire bouwconomie om een maximale kostenreductie tegen 2050 te realiseren. De doelstellingen van het beleidsprogramma gaan uit van een doorgedreven investeringsritme.

Deze figuur illustreert verschillende mogelijke transitiepaden om het beleidsstreven te realiseren. Het is geen exacte weergave van een becijferd scenario. Het gekozen pad wordt bepaald door de beschikbare middelen. Hoge investeringen in een beginfase laten op termijn een rustiger tempo toe, en omgekeerd.

Dynamiek transitie	Activiteiten	Impact op beleidsstreven	Raming middelen	Raming VTE	Engagement / invloed OVAM
<p>Een doorgedreven transitie zet van bij aanvang en voor de duur van het programma sterk in op het verder onderzoek en de verankering van de huidige werkvelden, op een actieve pleitbezorging om circulair bouwen in verschillende geleidingen van de maatschappij te laten doordringen en op aanhoudend onderzoek om kennis over circulair bouwen verder te verdiepen en te verbreden.</p> <p>In het kader van de digitalisering wordt ook ingezet op onderzoek, ontwikkeling en ondersteuning van digitale platformen om circulair bouwen te vereenvoudigen. Daarnaast zetten we in op de ontwikkeling van tools om de impact van de (transitie naar) een circulaire bouwconomie te meten en om innovatie en het toepassen van circulaire principes te stimuleren.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Onderzoek, ontwikkeling en (tijdelijke) ondersteuning platformen voor circulaire economie in de bouwsector - Onderzoek en ontwikkeling tools voor impactmeting en opvolging Circulaire Economie - Actief faciliteren samenwerking rond bestaande en nieuwe werven: verdieping en verbreding circulair bouwen - Agendasetting circulair bouwen - Verderzetten huidige werkvelden 	<p>Doorgedreven transitie en bijhorend instrumentarium vormt de basis voor de verdere uitrol van circulair bouwen na 2030.</p> <p>Tegenover de hogere investeringskost staat een heldere tijdslijn met formele mijlpalen die de bouwsector het nodige perspectief en de nodige stabiliteit biedt om eveneens voluit in circulair bouwen te investeren.</p>	6.550 k€ <i>IT-luik nog in te schatten</i>	11 VTE <i>IT ondersteuning nog te bepalen</i>	OVAM levert maximale inspanning om grondstoffschaarste en klimaatverandering tegen te gaan en het lineair economisch model te veranderen.
<p>Een geleidelijke transitie kent een minder uitgesproken en snelle start.</p> <p>Er wordt verder ingezet op de doorwerking van de huidige werkvelden. Onderzoek om kennis over circulair bouwen te verdiepen en te verbreden en pleitbezorging blijven hoog op de agenda.</p> <p>Er wordt ingezet op de ontwikkeling van tools om de impact van een circulaire bouwconomie te meten en in kaart te brengen.</p> <p>We blijven onderzoeken hoe digitalisering in de bouwsector een hefboom kan vormen voor circulair bouwen. De effectieve ontwikkeling van de daarbij horende tools en investeringen wordt doorgeschoven naar een volgend beleidsprogramma.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Verkennend onderzoek naar compatibiliteit verschillende (data)platformen voor circulaire economie in de bouwsector - Onderzoek en ontwikkeling tools voor impactmeting en opvolging Circulaire Economie - Actief faciliteren samenwerking rond bestaande en nieuwe werven: verdieping en verbreding circulair bouwen - Agendasetting circulair bouwen - Verderzetten huidige werkvelden 	<p>Een geleidelijke transitie biedt zicht op de ambities voor een circulaire bouwconomie, maar vertraagt de uitwerking.</p> <p>Het ontbreken van een heldere tijdslijn kan een belemmering betekenen voor de bereidheid van de bouwsector om van bij aanvang voluit de kaart van de circulaire bouwconomie te trekken.</p>	5.400 k€	10 VTE	OVAM levert een sterke bijdrage om de grondstoffschaarste en klimaatverandering tegen te gaan en het lineair economisch model te veranderen.
<p>Het huidige programma verkent de mogelijkheden voor een circulaire bouwconomie met focus op sensibilisering, onderzoek naar knelpunten en hefboomen en een beleid gericht op materiaalbewust bouwen in kringlopen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Faciliteren samenwerking - Agendasetting circulair bouwen - Verdiepen en verbreden huidige werkvelden 	<p>Het enkel verderzetten van het huidige programma zonder doorgedreven aanpak zorgt voor een sterk vertraagde transitie naar een circulaire (bouw)conomie. Gezien de lange levensduur van infrastructuur en gebouwen brengt het de haalbaarheid van het beleidsstreven in het gedrang.</p> <p>Het ontbreken van duidelijke ambities, een heldere tijdslijn en een concreet engagement van de overheid, belemmeren de bouwsector om binnen een stabiel CE-kader te investeren in deze transitie en zelf aan de slag te gaan met circulair bouwen.</p>	3.150 k€	9 VTE	OVAM levert een beperkte bijdrage om de grondstoffschaarste en klimaatverandering tegen te gaan.

	Geraamd budget 2022-2024	Geraamd budget 2025-2030	Totaal geraamd budget 2022-2030
Transitiepad			
Doorgedreven	€ 3.200k	€ 3.350k + IT	€ 6.550k + IT
Geleidelijk	€ 2.700k	€ 2.700k	€ 5.400k

Financiering

Voor de realisatie van het programma wordt samengewerkt met private partners en overheden binnen andere beleidsdomeinen en -niveaus. Door het efficiënt afstemmen van inspanningen verlenen we het programma meer slagkracht en worden middelen optimaal ingezet. De bijdrage van private partners concreetiseert zich vooral via de expertise en inzet van medewerkers, zoals de sterke betrokkenheid van federaties. Ook zijn de experimenten en pilootprojecten van ondernemingen binnen de Green Deal Circulair Bouwen (2019-2022) en in de Gerichte call van Vlaanderen Circulair (2020) een bron van leerlessen en inspiratie. Europese projectfinanciering (bijvoorbeeld binnen het kader van Horizon Europe) maar ook projectfinanciering op Vlaams niveau (via relance-middelen voor het thema 'Circulair Bouwen' bij VLAIO), bieden kansen voor onderzoek en de concrete doorvertaling en implementatie van circulair bouwen in de Vlaamse bouwpraktijk.

Afhankelijk van de focus en ambities binnen het rollend actieprogramma van de Werkagenda Circulair Bouwen kunnen ook middelen aangewend worden voor onderzoek en instrumenten die bijdragen tot de werven opgenomen in dit beleidsprogramma.

Hieronder een voorlopig overzicht

		Totaal budget in K€	Toegewezen budget aan OVAM in K€	VTE	Periode	Link met werven	Status	Bijdrage
Verworven								
Life	C-Mart		250	1	2021-2027	W2	goedgekeurd	Onderzoek
Horizon 20	Iceberg		110	0,2	2020-2023	W1, W2	goedgekeurd	Onderzoek
Potentieel								
VLAIO Circulair bouwen	Extra projecten Gerichte call Circulaire Bouweconomie	1500			2020-2022	W2, W3, W4, W5, W6, W8		Proefprojecten /onderzoek
	COOCK -proefprojecten	3000		/	2021-2026	W2, W3, W4, W6, W7		Proefprojecten /onderzoek
	KMO-groeisubsidie	1500		/		W3, W4		Advies en aanwerving bij KMO's
	Proeftuin & Living Labs	4000		/	2022-2026	W3, W4, W7		Proefprojecten /onderzoek
Horizon Europe	STREAMING	10 000	624	1,25	2022-2026	W 1, W2, W3, W6	ter goedkeuring ingediend	Onderzoek
	Call Digital Building Logbooks (ism VEKA)	4500			2023-2027	W6, W7, W9	voorbereiding projectvoorstel maart 2022	Onderzoek
Vlaanderen Circulair	communicatie			1		W8		Communicatie
	proeftuin circulair bouwen	300	300		2022	W7		onderzoek
Werkagenda Circulair Bouwen		100	te bepalen			alle W		

Samenwerking

Verschillende beleidsdomeinen en stakeholders werden betrokken bij het voorontwerp van het beleidsprogramma en via de publieke consultatie. Hier ontstonden synergieën die verder worden verkend en geconcretiseerd de eerste maanden na goedkeuring van het beleidsprogramma. Hieronder reeds een overzicht van de aangegane besprekingen.

	in kader van	bijdrage	status
Andere beleidsdomein, beleidsniveaus			
VLAIO	Relancemiddelen circulair bouwen	Projectfinanciering	in bespreking
VEKA	Energetische renovatie	Beleidsafstemming	in bespreking
Facilitair bedrijf	Circulair (ver)bouwen van het eigen Vlaamse overheidspatrimonium	Voorbeeldfunctie Vlaamse overheid	in bespreking
Brussel Hoofdstedelijk Gewest, Waals Gewest	TOTEM	Medefinanciering	vastgelegd
Departement Omgeving	Beleidsplan Ruimte Vlaanderen Werkagenda circulair bouwen	Beleidsafstemming	in bespreking
Mobiliteit en Openbare Werken	Klimaatplan MOW Werkagenda Circulair bouwen	Beleidsafstemming	in bespreking
Private sector			
VCB	Werkagenda circulair bouwen	Samenwerking	
359 bedrijven in bouwsector	GDCB	Proefprojecten	in uitvoering
VCB, Bouwunie, Belgische Baksteen Federatie, Denuo WTCB, VITO, Ceraa	Uitwerking werven in het beleidsprogramma	Samenwerking	informeel engagement n.a.v. consultatie voorontwerp

Beleidsstrevens en kritieke prestatie-indicatoren

Om de vooruitgang van het beleidsstrevens op te volgen is een beperkt aantal Kritieke Prestatie-indicatoren (KPI) uitgewerkt

- op het niveau van beleidsstrevens
- op het niveau van uitdagingen en werven

Daarnaast werken we met een set van achterliggende indicatoren die kennis, houding en gedrag als maatstaf meenemen

Ter voorbereiding van de uitrol van het programma worden deze in co-creatie met de voornaamste partners, verder gedefinieerd.

Het vooropgestelde beleidsprogramma gaat uit van een doorgedreven transitie, met voldoende middelen en mensen. Een minder doorgedreven transitie zal de mate en de termijn waarin het beleidsstrevens wordt gerealiseerd beïnvloeden.

	Kritieke Prestatie-Indicatoren	Link met beleidsstrevens	Draagvlak/perceptie circulaire economie
MARKTVERTROUWEN VERGROTEN	Aandeel secundaire grondstoffen/materialen	<ul style="list-style-type: none"> ✓ 95 % steenachtige / 70% niet-steenachtige hergebruik of recyclage. Minstens 50 % hiervan hoogwaardig. ✓ Voor alle afbraak en ontmantelwerken materiaalkringlopen opvolgen van werf tot verwerking ✓ Met kwaliteitswaarborging alle gerecycleerde materialen veilig kunnen gebruiken in een tweede of derde leven 	Grotere bereidheid circulaire materialen en bouwoplossingen te gebruiken
WERF 1 Oorsprong en bestemming van materialen kennen	(Aantal/aandeel) sloop en ontmantelwerken met sloopattest Aandeel bouwstoffen met certificatie Aantal / aandeel werven met afvalplan		Kennis van de oorsprong en bestemming van materialen stijgt
WERF 2 Kwaliteitsgaranties voor het inzetten van hergebruikte en gerecycleerde materialen in bouwwerken	(Objectieve) kwaliteit van secundaire grondstoffen (certificaten, ...) Aandeel geweigerde grondstofverklaringen		Perceptie kwaliteit / bereidheid gebruik secundaire grondstoffen stijgt
WERF 3 Stimulerende markt voor circulair bouwen	Mate van investering in innovatieve en circulaire bouwinitiatieven Mate waarin platform dat vraag & aanbod koppelt actief is (zie 3.2)		Bereidheid om circulaire oplossingen te overwegen en toe te passen
SAMENWERKING IN HET WAARDENETWERK	Aantal / aandeel opgezette ketensamenwerkingsprojecten	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Door samenwerking in het waardenetwerk ten minste de helft van de materialen hergebruiken of inzetten als grondstof voor nieuwe bouwmaterialen of andere hoogwaardige toepassingen 	Opportunities tot ketensamenwerking nemen toe
WERF 4 Waarde-creatie en kosten/baten circulair bouwen	Aantal / aandeel projecten met financiële zakenmodellen gebaseerd op kosten/baten CB		Kennis (bij alle actoren in het waardenetwerk) rond kosten / baten circulair bouwen stijgt Actoren ondervinden minder drempels om circulair te bouwen
WERF 5 Rollen en aansprakelijkheid doorheen de circulaire bouwketen	Aantal / aandeel knelpunten dat nog ondervonden wordt rond rollen / aansprakelijkheden Aantal / aandeel werven met bouwteamformule		Bij actoren in het waardenetwerk is er een toenemende bereidheid om nieuwe en veranderende rollen en aansprakelijkheid op te nemen
METEN EN INVENTARISEREN VAN INFORMATIE	Milieu-impact van bouwen / verbouwen	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Elk bouwwerk (omgevingsvergunning) heeft bij finale oplevering een paspoort met materiaaldata ✓ Elk bouwwerk scoort onder een max. globaal milieu-impact peil 	
WERF 6 Materiaalpotentieel van bouwwerken in kaart brengen en opvolgen	(Aandeel) bouwwerken met paspoort		Opdrachtgevers houden bij hun bouwbeslissingen rekening met het materiaalpotentieel
WERF 7 Circulariteit van bouwwerken meten	Aantal / aandeel werven dat onder een max. globaal milieu-impact peil scoort Aantal / aandeel werven dat een bepaalde score heeft op waardeschaal veranderingsgerichtheid		Opdrachtgevers houden bij het ontwerp rekening met de veranderingsgerichtheid van hun bouwwerk
SENSIBILISERING EN OPLEIDING	Aantal / aandeel bouwerven volgens principes van circulair bouwen stijgt	<ul style="list-style-type: none"> ✓ 25 % van de gebouwen (nieuwbouw / renovatie) zijn ontworpen / worden gebouwd volgens de principes van circulair bouwen 	
WERF 8 Draagvlak en kennis over circulair bouwen	Principes circulair bouwen vormen deel van curricula opleidingen bouw Aantal opdrachtgevers bereikt rond CB		Circulair bouwen wordt aanzien als de norm bij bouwprojecten
DIGITALE INFORMATIE-UITWISSELING	Mate waarin digitale data uitgewisseld wordt		
WERF 9 Digitale informatie-uitwisseling in de bouw	Transparantie beschikbare informatie		Mate van bereidheid om digitale informatie te delen stijgt Vertrouwen in data-uitwisseling en datakwaliteit in de bouw neemt toe

